

N:o 54, i anledning af Kamrarnes olika beslut i fråga om utbyte af stämpelpapper.

§ 19.

Bordlades:

Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 59—62.

Andra Kammarens Tillfälliga Utskotts (N:o 5) Utlåtanden N:is 7 och 8 (i samlingen N:is 35 och 36) samt Tillfälliga Utskottets (N:o 6) Utlåtande N:o 5 (i samlingen N:o 37).

§ 20.

Protokollsutdrag för denna dag justerades.

Kammaren åtskiljdes kl. 9 $\frac{1}{4}$ e. m.

In fidem

Carl Kullberg.

Måndagen den 8 April.

Kl. 6 e. m.

§ 1.

Justerades protokollen för den 1 och 2 dennes.

§ 2.

Kammaren beviljade Herr *Lönnerberg* ledighet från riksdagsgörömålen från den 17 till den 25 och Herr Friherre *Alströmer* likaledes ledighet under 6 dagar från den 10 i denna månad.

§ 3.

Föredrogs ånyo Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 12, angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker:

Utskottets förra hemställan rörande § 1 i nu gällande bränvinsförsäljningsförfattning.

Herr Liss Olof Larsson: Jag är visserligen icke så förmäten, att jag tror mig genom mitt uppträdande kunna genomdrifva något annat beslut än det, hvartill Utskottet så enhälligt kommit med anledning af min motion i förevarande ämne, ehuru jag naturligtvis skulle önska att kunna det. Jag kan dock icke underlåta att yttra några ord och dervid nämna några af de skäl, som föranlett min framställning.

Af Betänkandet och ännu mer af motionen synes, att min afsigt varit att i någon mån söka minska bränvinsförbrukningen och lemna kommunerna någon större frihet. Ehuru jag villigt medgifver, att superiet mycket aftagit sedan 1855 års bränvinsförordning utkom, torde det dock icke kunna förnekas, att icke ännu mycket återstår att göra i den vägen. Det fordras icke lång lefnads erfarenhet för att inse, att så är förhållandet. Ehuru ung, vågar jag dock, med stöd af den erfarenhet jag hunnit förvärfva mig, att, säga hvad man vill, påstå, att bränvinet eller rättare bränvinets missbruk är det värsta onda vi hafva i vårt land. Hvem kan väl framvisa något annat dermed jemförligt ondt, som på ett så förskräckligt sätt förstör lycka, välmåga och trefnad, bringar förut lyckliga familjer i fattigdom och elände samt fyller våra fattighus och fängelser med en befolkning, som till aldra största delen har bränvinet att tacka för det elände, i hvilket de blifvit störtade.

Staten och enskilde uppoffra stora summor för att sprida upplysning bland folket, och lagar stiftas för att befordra god ordning, sedlighet och trefnad; men under detta sträfvande legaliseras en näring — ett ondt — som, om det icke aldeles omöjliggör, dock utgör det väsendtligaste hindret för det goda syftemålet ernående.

Man talar och skriver i oändlighet om, huru nödvändigt det är, att vi rusta oss mot yttre fiender, men borde vi då icke också se till, att vi i någon mån må kunna stäfja den förödande fiende, som vi hafva inom och ibland oss, nemligen superiet, så att vi, om det en gång gäller att försvara oss mot yttre fiender, slippa sätta våra dyrbara vapen i händerna på män, hvilkas kraft att föra dem vår värsta nationalfiende — superiet — redan brutit.

Detta om Betänkandet i allmänhet. Nu några ord om den föredragna punkten. Af densamma framgår, att mitt förslag afser, att ingen annan än den, som sjelf tillverkat varan, skulle ega rätt att i parti sälja bränvin, med mindre den kommun, inom hvilken försäljningen skulle ega rum, deröfver blifvit hörd och sitt bifall dertill lemnat. Jag hade nemligen trott, att ett stadgande, som lemnade en sådan rättighet åt kommunerna, skulle vara fullt befogadt och till och med högst nödvändigt, sedan näringsfriheten fått en sådan utsträckning, att handlande uppstått snart sagt i hvarje by, hvilkas egentliga handelsvara är bränvinet. Det hade derföre, enligt min åsigt, icke varit för mycket, om kommunerna sjelfva fått bestämma, huruvida de inom sig ville hafva denna lockmat, för hvilken den svage så ofta faller och som gör fattigförsörjningen till ett det svåraste onus inom kommunen.

På detta mitt förslag har Utskottet svarat, att det redan vore en kränkning i friheten, att en del kommuner nu hafva rätt att i viss mån bestämma antalet af de ställen, å hvilka bränvin i minut eller utskänk-

ningsvis får försäljas. Jag beklagar, om detta är den rätta friheten och den frihet, som man i våra dagar så gerna vill bära i skölden; och att man, för att konsekvent följa den, bör tillåta enskilde individer att, mot en hel kommuns, ja, ett helt folks vilja, inom dess gränser utöfva en näring, som är dem alla så förhatlig och som sprider fattigdom och elände omkring sig. Om så är förhållandet, är det icke mycket bevändt med den kända regeln, att det enskilda bör gifva vika för det allmänna; och är detta den rätta friheten, då vill jag för min del bedja Gud bevara oss för friheten.

Det är väl icke mycket att hoppas af en återremiss till Utskottet, som i en annan punkt af Betänkandet ansett nödigt att bereda en ännu större lätthet att åtkomma bränvin, och jag skall derföre icke påyrka återremiss, förr än jag får höra, om min åsigt vinner några sympathier inom Kammaren.

Herr Bovin: Jag vill visserligen icke förneka det ädla syftet af motionen, synnerligast sedan jag hört motionären närmare utveckla de skäl, hvarpå han grundat sin framställning. Jag betvivlar dock, att, genom bifall till motionen, kan vinnas det ändamål, som åsyftats. Jag tror, att sedligheten i allmänhet och sedlighet äfven i förhållande till förtärandet af starka drycker förnämligast befordras genom uppfostran så väl i hemmet som i skolan; men jag tror icke, att detta kan ske genom en lag för sättet att försälja bränvin. Lagstiftningen har, hyad denna handtering beträffar, redan gjort ganska betydliga inskränkningar i den frihet, som i öfrigt är inom näringarne rådande; och det torde icke vara skäl att vidtaga någon ytterligare begränsning deraf.

Specielt hvad beträffar motionen, kan jag icke finna annat, än att det vore vanskligt att föreskrifva, att endast tillverkaren skulle ega att i parti försälja varan. Erfarenheten har visat, att den lagstiftning, som redan finnes, verkat mycket godt, och att med hvarje år bränvinskonsumtionen aftager. Det kan följaktligen nu mindre än förr vara skäl att våldsamt ingripa i en rörelse, som icke i och för sig är skadlig, utan endast blir det genom öfverdriften. Jag anhåller således om bifall till Utskottets yttrande i denna del.

Herr Orre afstod och instämde med Herr Bovin.

Vidare anfördes ej; och ifrågavarande hemställan bifölls.

Utskottets sednare hemställan rörande § 1.

Bifölls.

Utskottets hemställan rörande § 2 i nämnda författning.

Herr Rönblad: Utskottets förslag till ändring af den nu gällande förordningen anser jag hvarken nödigt eller nyttigt. Den föreslagna ned-sättningen till $\frac{1}{4}$ kanna vid minutförsäljning af bränvin skulle alltför mycket närma denna till utskänkning och motverka de bemödanden, som flerstädes gjorts att minska fylleriet. I detta afseende har jag mig bekant, att i en och annan stad, der bolag öfvertagit både utskänkning och minuterung, bolaget helt och hållet förbjudit försäljning å utskänkings-

ställe till afhemtning. Den goda verkan häraf skulle, genom hvad Utskottet föreslagit, i betydlig mån tillintetgöras och ett allt för lätt tillfälle beredas att i de fattiges kojor och i gesällkamrarne inröra ett ökadt missbruk af bränvinet. Jag yrkar afslag och bibehållande af nu gällande stadgande.

Herr Friherre von Schulzenheim: Efter alla de många façer, som bränvinslagstiftningen hos oss undergått, har bland de många misstag, som egt rum, ett och annat dock haft ett filantropiskt syfte, nemligen att motverka bränvinsupningen. Oaktadt jag icke tillhört den afdelning af Bevillnings-Utskottet, som denna riksdag behandlat bränvinsfrågorna, så har jag dock från föregående riksdagar erfarenhet, som jag vill framlägga till Kammarens pröfning. Det föreslogs redan på 1854 års riksdag, att minimum för minutförsäljningen skulle utgöra $\frac{1}{4}$ kanna. Skälet var att i detta land mer än i andra länder utgjorde det ifrågavarande måttet det allmännast förekommande kärlet, eller en butelj. I sådana länder, der maltdrycker mera begagnas, nyttjas aftappning af större och mindre qvantiteter. 1854 års riksdag antog $\frac{1}{4}$ kanna för stad och 1 kanna för landet, men Ecklesiastik-ministern opponerade sig och Konung Oscar nekade sin sanktion. Derefter bestämdes minimiqvantiteten till $\frac{1}{2}$ kanna. Sedan dess hafva olägenheterna deraf visat sig synnerligt stora. I Stockholm finnas många stora nederlagskällare, i hvilka finnas Spanska och Portugisiska spritviner, rom och konjak, och der man icke kan få köpa en butelj bränvin, utan nödvändigt måste köpa två. Detta har föranlett, att dessa vinhandlare en gros inropa utskänkningsrättigheter, men vid dessa rättigheter är af lagen fogadt det vilkor, att derjemte mat äfven skall hållas. Sedermera hafva dessa handlande ingått till stadsmyndigheterna med anhållan om befrielse från detta sistnämnda vilkor, hvilket man och funnit för godt att bevilja dem. Det måste väl erkännas, att kroglivet leder till de förderligaste följder. Deremot har erfarenheten icke visat några betänkliga resultat af förtäringen i hemmet. När den af Stockholms stadsfullmäktige i detta afseende tillsatta särskilda kommitté yttrade sig, var det sammanstämmande med de åsichter jag här uttalat. Principen för dem är frihet. Det är nästan hårdt att tvinga en person att köpa dubbelt mot hvad han önskar. Den som har pengar, öfver hvilka han har rätt att förfoga, må väl, om han så vill, få för sitt nöje eller sitt behof använda dem huru han behagar. Att förbjuda det är ett intrång i den allmänna friheten, som endast bör tålas, så vida ett sådant förfarande leder till ett godt mål.

Jag yrkar bifall till Utskottets Betänkande.

Flere ledamöter rörenade sig med denne talare.

Herr Hedlund: Jag vill visst icke förneka, att ju Friherre von Schulzenheim anfört flera skäl, hvilkas giltighet icke gerna kan bestridas, men jag ber att få visa en annan sida af saken, som han förbisett. — Man får först och främst icke förglömma den skilnad i skatt, som eger rum för utminuterung och utskänkning och hvilken, betydlig i och för sig, då den utgör 40 öre för den sednare men endast 25 öre för den förra,

blir det än mera i praktiken. Atminstone är detta förhållandet i Göteborg. Der går det så till, att utminutörerna inropa vissa bränvinsförsäljningskvantiteter, men detta hindrar icke, att de sälja bränvin för blott 4—5 öre högre pris än försäljningspriset. Detta har åter inverkat på utskänkningsningen i den mån, att, då utskänkningsningen är belastad med en skatt af 40 öre per kanna, personer, för att få varan för bättre pris, gå till utminuteringsställena, sala ihop hvad som behöfves för att kunna inköpa $\frac{1}{2}$ kanna bränvin och begifva sig sedan in i närmaste portgång, der de fördela det inköpta. Denna method att kringgå författningen har vållat särskild olägenhet för oss, som ville ordna utskänkningsningen på goda grunder och förvandlat de förra usla kyffena till sunda lokaler. Vi hafva i våra benödanden blifvit betydligt paralyserade af dessa utminuteringsställena, hvarföre utskänkningsbolaget nödgats sjelft anordna utminutering af mindre kvantiteter.

För öfrigt är jag af den åsigt, att nedsättning af minimikvantiteten skall öka superiet i städerna och på landet. Man har gjort en lagstiftning för denna handtering, som i många hänseenden ingripit i den frihet, som är oss alla kär och mig dyrbarare måhända än andra, men man har gjort det med afseende å de stora vådorna af bränvinssuperiet. Och att nu gå tillkaka igen, då resultatet visat sig gynnsamt, vore i min tanke mindre välbetänkt. Det stadgande, hvarom nu är fråga, kan visserligen vara olägligt. Jag har sjelf mera än en gång tyckt, att det varit förtretligt, att, då jag velat hafva en butelj konjak eller något dylikt, jag nödgats taga två, men å andra sidan är jag dock öfvertygad, att denna olägenhet verkat, att mången butelj blifvit ököpt. — I öfrigt får jag emot den föregående talaren anmärka, att, då han påstått, att hemsuperiet skulle i städerna vara mindre vådligt, jag har hört omtalas en motsatt erfarenhet.

Vid en undersökning i ämnet, föranledd af den stora nitälskan vissa prester visat att få stängda utskänkningsställena på Söndagen, möttes man af den anmärkningen, att folket nog skulle skaffa sig bränvin på lördagskvällen och hemsupa, och då frågades: hvilket är värre, att folket super i hemmet å Söndagen eller att de få besöka utskänkningsställena på de tider, då de hittills plägat vara öppna? Under det frågan sålunda ventilerades, erfor man bland annat från en Norsk stad, Fredrikshall, att hemsuperiet der, genom krogarnes stängning på Söndagen, tagit så bekymmersamma dimensioner, att det onda man velat förhindra, snarare förvärrats. Jag tror alltså, att Kammaren bör betänka sig noga, innan man tillstyrker Utskottets Betänkande i denna del. För min del anser jag icke, att några skäl hafva förekommit, som ådagalägga, att den gamla lagstiftningen är olämplig eller som kunde föranleda oss till en återgång. Atminstone tills kraftigare skäl anförts, yrkar jag derföre ogillande af Utskottets förslag och bibehållande af den gamla minimikvantiteten.

Herr Medin: För min del kan jag icke finna något ondt uti den af Utskottet här föreslagna ändringen. Hvad städerna beträffar, kan det möjligtvis vara likgiltigt att erhålla den, men på landet, der i allmänhet blott minuthandel finnes och der behof af bränvin förefinnes både för folk och kreatur; kan det vara rätt att der tvinga en person att köpa $\frac{1}{2}$ kanna,

då han kan vara fullkomligt belåten med $\frac{1}{4}$ kanna? Det kan jag ej tro. De skäl, som äro anförda emot Utskottets förslag, äro ej så beskaffade, att jag, på grund af dem, vill frångå min åsigt, som är, att man bör godkänna Utskottets förslag.

Herr Anders August Anderson: Utskottets förslag att minska försäljningsbeloppet vid minuthandel med bränvin till en $\frac{1}{4}$ kanna, kan jag icke finna vara annat än nyttigt. Jag anser förändringen nyttig för städerna, derföre att, om man får till hemmet hemta sitt behof af $\frac{1}{4}$ kanna bränvin, deraf skall uppstå större sedlighet än i motsatt fall, då man i stället måste begifva sig till krogen. Hvad landsorten beträffar, så kan det icke heller vara annat än nyttigt att icke tvingas att köpa $\frac{1}{2}$ kanna, då man icke är i behof af större quantum än $\frac{1}{4}$ kanna. En talare har sökt framhålla den omständigheten, att en förminskning i bränvinsskatten skulle ega rum, för den händelse Utskottets förslag icke antoges. Det är möjligt, att förhållandet så blir, ty minuthandeln är mindre beskattad än utskänkningsrätten; men man torde här vid lag icke böra i lagstiftningen se så mycket på, att inkomster beredas Staten, utan fast mera derupå, att lagbuden mera harmoniera med allmänhetens nytta och trefnad. I Utskottet har jag tillhört deras antal, som förordat förändringen och jag tillstyrker den afven nu.

Herr von Troil: För min del instämmer jag med dem, som vilja afslå Utskottets förslag, ty jag kan icke, i likhet med Herr Friherre von Schulzenheim, finna detta leda till någon förbättring, utan tvärtom till försämring i bränvinslagstiftningen. Det är möjligt och troligt, att förändringen skulle leda till fördel för åtskillige vinhandlare här i Stockholm, som derigenom skulle få sälja $\frac{1}{4}$ i stället för $\frac{1}{2}$ kanna bränvin i sänder. På landet deremot skulle förändringen medföra skada; der skulle minuteringsställena urarta till krogar med den skillnad endast, att bränvinet icke finge förtäras på stället. Vid 1853—1854 årens riksdag, då stadgande om sådan minuthandel först förekom till införande i lagstiftningen, föreslog det för bränvinslagstiftningens behandling tillsatta Utskott, att lägsta försäljningsbeloppet skulle vara $\frac{1}{4}$ kanna i stad och 1 kanna på landet. Rikets Ständer stadnade i det beslut, att minsta försäljningsbeloppet skulle öfverallt utgöra $\frac{1}{4}$ kanna, men Kongl. Maj:t ändrade Ständernas beslut och bestämde det minsta beloppet till $\frac{1}{2}$ kanna vid utfärdande af 1855 års förordning. Jag tror icke, att man, utan att sprida bränvin förtäringen på landet allt för mycket, kan nedsätta den nu i lag bestämda minsta försäljningsquantiteten. Det är ej rätt att ständigt tumma på denna författning, och jag afstyrker bifall till Utskottets hemställan.

Herr Reuter-crona instämde med Herr von Troil.

Herr Kinmanson: Då jag deltagit i Utskottets behandling af och beslut uti denna fråga, vill jag yttra några ord till försvar för samma beslut. Jag torde för det första få fästa uppmärksamheten uppå syftmålet för införande af den särskilda rättigheten att handla med bränvin i minut. Man afsåg nemligen, att, då någon önskar förskaffa sig hvad han behöfver af denna vara, han skulle slippa att vända sig till utskänknings-

stället, utan kunna inköpa den på annat ställe. Så uppstod denna minuthandel, och det vore alltrör orimligt, om ett hushåll, som är i behof endast af en så ringa quantitet bränvin, att den är mindre än $\frac{1}{2}$ kanna, skulle derföre nödsakas anlita utskänknings, helst man oftast i minuthandeln erhåller bättre vara, än der den utskänkes. Dagligen infinna sig på minuteringsställena här i Stockholm personer, som vilja köpa mindre än $\frac{1}{2}$ kanna bränvin. Antingen skall man afvisa dessa, eller ock utsätta sig för lagbrott, genom att gå deras önskan till mötes. Sannolikt är förhållandet enahanda öfverallt inom riket; och det må kunna antagas, att det knappt är möjligt för handlanden att alltid motstå dessa ofta återkommande tillbud att sälja mindre än det nu tillättna beloppet af $\frac{1}{2}$ kanna bränvin. Då på dylikt sätt till iakttagande utfärdas sådana stadganden, hvilka svårigen kunna efterlefas, åstadkommes en demoralisation, hvars orsak det måste vara lagstiftande magtens pligt att undanröjda. Man har talat om åtskilliga olägenheter, som af den ifrågasatta nedsättningen skulle blifva en följd och dervid nämnt om den olika beskattningen på minuthandel med och på utskänkning af bränvin. Denna beskattning har dock icke inflytande på frågan. Så snart rättigheterna utbjudas på auktion, så följa prisen de vanliga lagarne vid efterfrågan. Om 25 eller 40 öres skatt sättes på kannan, skall vid inropet antalet kannor blifva större eller mindre, allt efter som rörelsen anses lönande och värdet deraf bedömes. Det omtalade och beklagade förhållandet i Göteborg, att en $\frac{1}{2}$ kanna eller mera understundom begäres endast för att straxt derefter emellan flere fördelas, skulle just förekommas derigenom, att man finge sälja $\frac{1}{4}$ kanna. För min del anser jag en nedsättning af minimum vid minuthandeln så nödig, att jag i Utskottet förordat och skulle föreslagit minsta försäljningsbeloppet till $\frac{1}{5}$ kanna, derest jag ej befarat, att fördomen ännu kunde lägga hinder deremot. I vårt grannland Norge finnes icke något dylikt minimum bestämdt, utan att häraf uppkommit någon olägenhet. Jag bifaller Utskottets förslag.

Herr Sven Nilsson: Vill man lagstifta i nykterhetens intresse, så skall man icke bibehålla det stadgandet i bränvinsrörordningen, att man å utminuteringsställena icke får köpa mindre än $\frac{1}{2}$ kanna bränvin, utan tvärtom bestämma, att man der får köpa mindre quantum. En talare, som velat afslå Utskottets hemställan, har för sådant ändamål anfört just sådana skäl, som jag skulle vilja andraga för bifall till nämnda hemställan. Han har sagt, att flere samla ihop för att köpa ett stop bränvin, hvilket de sedan supå ut i en port eller dylikt ställe, att i den stad han bor har man måst anordna ett minuteringsställe för mindre quantiteter, och att den föreslagna nedsättningen skulle högst betydligt öka superiet i städerna. Jag kan ej finna annat, än att det skulle föranleda till mindre superi, om de finge köpa endast $\frac{1}{2}$ stop, och att just det af honom anförda behofvet af inrättande af utminuteringsställe för mindre quantum så klart som möjligt ådagalägger nödvändigheten af den föreslagna nedsättningen. Vidare sade han sig hafva haft en bedröflig erfarenhet af hemsuperiet, som medför än större vådor. Jag vill ej taga detta yttrande alldeles efter orden, men tror, att, om man ovikorligen måste köpa ett stop, frestelsen att supå för mycket skall blifva större, än om man kunde

få köpa mindre belopp. En annan talare har trott, att förändringen skulle orsaka missbruk och öfverflödigt superi på landsbygden. Jag tror deremot, att följderna af densamma skall förorsaka minskning i lönnkrogarne, ty många sådana existera just derföre, att man på minuteringsställena icke får köpa mindre än $\frac{1}{2}$ kanna bränvin. I nykterhetens intresse vill också jag bifalla hvad Utskottet föreslagit.

Herr Grafström: Det är med stor glädje jag här hört så många representanter från landsorten förorda Utskottets förslag. Äfven jag biträder detsamma och det såväl ur social som moralisk synpunkt. Det är möjligt, att de, som hafva utskänkningsrättigheter och begagna dessa, skola göra någon förlust genom antagandet af Utskottets förslag, men betraktar man frågan från social synpunkt, så skall resultatet alltid blifva, att ju mindre quantum bränvin man på en gång får köpa, desto mindre torde i samma proportion supas. Man har sagt, att ett stort antal arbetare vanligen slå sig tillsammans, för att köpa ett stop bränvin och utsupa detta, men det inträffar också ganska ofta, att ett fåtal af arbetare slå sig tillsammans för att supa och jemväl supa ut lika stor quantitet. Är det ej då bättre, att man får köpa en mindre än en större quantitet. Det inträffar icke sällan, att bland arbetsfolket vid större fabriker finnas personer, som äro supiga. Det är ej svårt för dessa att öfvertala några andra att "sala ihop till supning". Det måste då vara en fördel, att ett mindre quantum kan få köpas. Man har äfven sagt, att hemsuperiet skulle tilltaga genom den ifrågasatta förändringen. Så är dock ej förhållandet, utan tvärtom. Dessutom vill jag erinra om en sak. Här är ej fråga blott om bränvin, utan om spirituösa drycker i allmänhet. Det mått vi allmännast begagna för dessa drycker är buteljen; och då ej $\frac{1}{2}$ kanna rymmes i den, så synes det mig äfven ur praktiska skäl vara klokt att nedsätta minimum vid bränvinsköp till åtminstone $\frac{1}{2}$ stop. Jag skulle till och med vilja gå så långt, att vi nedsätta minibeloppet till 20 tum, ty vi hafva icke något mått på 25 tum, utan endast på 20 och 5 tum. Jag skall dock icke hålla hårdt deruppå, utan skall jag bifalla Utskottets förslag, helst sedan Herr Kinmanson så klart och tydligt utredt förhållandena i afseende på minuthandeln med bränvin.

Herr Carl Ifvarsson: Jag har svårt att fatta, huru de, som yrka afslag till Utskottets hemställan, kunna med full öfvertygelse tro, att superiet derigenom skall minskas. Jag förmenar, att deras tanke icke är denna, utan att de frukta, det inkomsterna till kommunen och Staten skola blifva mindre, om spirituösa drycker genom förändringen komma att förtäras mindre än hittills. Detta läser väl vara motivet för deras åsigt, ehuru jag hört dem tala för nykterhetens befrämjande. Min fullkomliga öfvertygelse är, att, om i minuthandelsbodarne på landet man kan få köpa bränvin till icke större belopp, än som kan rymmas i en butelj, superiet skall blifva mindre än hittills, och förty bifaller jag Utskottets förslag, utan afseende på huruvida inkomsterna för kommunen eller Staten derigenom må blifva större eller mindre. I öfrigt instämmer jag med Herr Sven Nilsson.

Herr Åke Andersson: Sedan jag begärde ordet, hafva de åsigter, som jag i frågan hyser, blifvit uttalade af Herr Kinmanson, med hvilken jag alltså ber att få instämma.

Herr Anders Pehrsson: Efter mitt förmenande föranleder Utskottets förslag till det goda resultat, att superiet på krogarne minskas. Kroglivet medför mera ondt, än om man i stället förtär sitt behof af bränvin hemma. Af sådan anledning och utan afscende på Statens och kommunens inkomster bifaller jag Betänkandet i denna punkt.

Herr Wigardt: Det resultat, hvartill Utskottet nu kommit, har varit länge efterlängtadt på landet och skall så väl ur sedlig som ekonomisk synpunkt medföra goda följder. I samma mån, som *ett* halfstop är mindre än *två*, i samma mån kostar och rusar det förra mindre.

Herr Hedlund: Jag vill endast anmärka några ord emot den talarers yttrande, som sitter här straxt framför mig, att jag icke är den, som på något sätt vill maskera mina åsigter, utan jag lägger helt den ogenradt fram för den, som vill höra dem. Då jag sade, att det var i nykterhetens intresse, som jag ville afslå Utskottets hemställan, så menade jag ock detsamma. För öfrigt om man kan blifva mera rusig af $\frac{1}{2}$ kanna än af $\frac{1}{4}$ kanna bränvin, så köper man också lättare den sednare än den förra.

Öfverläggningen var slutad; och Utskottets hemställan bifölls.

Utskottets hemställan under § 10 föranledde yttranden af:

Herr Peter Andersson: Då det af Bevillnings-Utskottet afgifna förslag blifvit föranledt af en utaf mig väckt motion, så vill jag redogöra för anledningen till denna. Då bolag bilda sig i stad för öfvertagande af utminutering och utskänkning af bränvin derstädes, eger Magistraten, jemlikt Kongl. Förordningen den 26 Oktober förlidet år, att, efter inhemtande af stadsfullmäktiges utlåtande, uppgöra kontrakt med bolaget. Om nu t. ex. tvenne bolag hafva inlemnadt anbud, det ena å 5,000 å 6,000 R:dr, men det andra å 25,000 å 30,000 R:dr, båda under lika betryggande garantier, men det bolag, som gjort minsta anbudet, tillförsäkrat staden om all den vinst, som derutöfver kunnat uppkomma, har detta blifvit antaget, och det högre anbudet förkastats. Häraf framgår ju tydligen, att såväl landstingen som länens hushållningssällskap gå i mistning af icke obetydliga delar af den vinst, som ifrågavarande rörelse lemnar och dessa korporationer med rätta böra tillkomma. För min del anser jag ett sådant förfarande icke vara rättvist, såsom i strid med lagstiftarnes egentliga mening. För att förekomma ett af Magistraten så godtyckligt förfarande, är det som jag väckt motion, hvilken blifvit remitterad till Utskott, och detta Utskott har trott sig kunna förebygga de af mig påpekade olägenheterna genom det förslag, som blifvit af Utskottet framlagdt, och för hvilket Utskottets bemödande jag är tacksam, ehuru jag icke kan gilla förslaget såsom fullt lämpligt eller tillfredsställande. Utskottets förslag skiljer sig väl från nu gällande förordning deruti, att Kongl. Maj:ts Be-

fallningshafvande fått pröfningsrätten af anbuden framför Magistraten, som för närvarande har den rättigheten att med bolaget sluta aftal och detsamma sedermera underställa Kongl. Maj:ts Befallningshafvandes pröfning. Mitt i motionen väckta förslag går deremot ut på, att pröfningsrätten så begränsas, att Magistraten *måste* antaga det högsta anbudet. Ett sådant förslag synes mig vara bättre och bestämdare, då deremot med Utskottets förslag litet eller intet vinnes. Det förslag som af en reservant, Herr Bennich, blifvit afgifvet, finner jag icke vara lämpligt och kan icke heller biträda detsamma, enär svårigheter skulle möta att bilda bolag för en rörelse, som icke lemna bolaget någon egen vinst, lika som jag tror hvarken det bränvin som försäljes ej heller den derföre uppkomna vinsten gerna kan kontrolleras. Åtminstone vågar jag påstå, det, hvad vinsten beträffar, prisen äro olika i förhållande till försäljningspartiet. Den som köper 15 kannor får bättre pris, än om han köper en eller en half kanna, och det bränvin som utskänkes blir ändå dyrare; huru skall det blifva möjligt kontrollera huru stora partier, som på ena eller andra sättet blifvit försälda. Hvad nu mitt förslag beträffar, önskar jag, att Kammaren måtte återremittera punkten, på det att den må ställas i öfverensstämmelse med detsamma. En återremiss anser jag äfven af ett annat skäl vara nödvändig. Utskottet har nemligen sagt, att Magistraten skall utfärda kungörelse och infordra skriftliga anbud, men Utskottet har icke nämnt, att i denna kungörelse skola införas några villkor för anbudens antagande. Jag yrkar fortfarande återremiss.

Herr Trägårdh: I Utskottet har jag tillhört minoriteten, och i likhet med föregående talare finner jag Utskottets förslag icke vara lämpligt. Gå vi tillbaka i lagstifningen för bränvinsförsäljningen, så finna vi, att lagstiftarne velat uppmuntra till bildande af bolag i nykterhetens och sedlighetens intresse. Här åter synes man vilja lägga hinder i vägen för bildande af sådana bolag. Man ser ej på, huru stor vinst den enskilde krögaren får af sin rörelse, och afundas den icke, men när ett bolag, som består af flere enskilde personer, blifvit bildadt, så vill man tillåta sig ett obehörigt intrång i afseende å granskning af bolagets räkenskaper m. m. Sådant innebär mer än en motsägelse. Att ålägga Kongl. Maj:ts Befallningshafvande fiskalisering i afseende på bolagens räkenskaper och inkomster synes mig ock högst olämpligt. — Föregående talare har yttrat sig om Herr Bennichs reservation. Ja, derom kan vara nog för närvarande att endast erinra, hurusom Herr Bennich vill, att bränvinsförsäljningsbolagen skola behandlas lika med aktiebolag, under det att han dock sjelf förklarar, att de icke äro med dessa jemförliga. Jag yrkar afslag å Utskottets förslag och bibehållande af den nu gällande lagstiftningen oförändrad.

Herr Ahlgren: Bland sednare tidens lagstiftningar är det väl icke någon, som sedan år 1855 undergått så många förändringar, som lagstiftningen om bränvin. Huruvida sådant skett till dess fördel, lemna jag derhän, mindre troligt är det dock. Äfven den förändring, hvarom nu är fråga, synes mig innebära åtskilliga bristfälligheter. Sjelfva början till Utskottets förslag, der det heter: "Derest i stad fråga uppstår om öfverlåtande å bolag af all den minuthandel" etc., synes mig vara sämre än

den redaktion, 10 § 2 momentet i nu gällande förordning eger, der det heter: "Bildar sig i stad bolag för öfvertagande af all den minuthandel" etc., samt kunna, enär något obestämdt ligger i förstberörda uttryck, tolkas och tillämpas på olika sätt. I slutet af Utskottets förslag står det: "samt att i annan händelse, äfvensom då af bolag gjordt anbud icke före Juli månads utgång blifvit pröfvadt, skall förfaras såsom i moment 1 stadgadt är". Detta moment innehåller, att försäljningsrättigheterna skola på offentlig auktion inom föreskrifven tid af Magistraten utbjudas, och dessa bestämmelser torde, för händelse verkställigheten af auktionen skall bero af tiden för anbudens prövande af Konungens Befallningshafvande, lätt komma i kollision med hvarandra, helst då hinder väl icke bör möta att förrätta auktionen inom Juli månads utgång. Skall 10 § i författningen undergå någon genomgripande ändring, så torde jemväl åtskilliga andra paragrafer i öfverensstämmelse dermed böra ändras; dock synes mig syftningen af den ifrågasatta förändringen vara olämplig. Jag ber jemväl att få fästa uppmärksamhet deruppå, att man på sednare tider inom flera städer sökt på allt sätt och vis åstadkomma minskning i bränvinskonsumtionen. Bäjerska ölbryggerier hafva anlagts, vinberedningar af Svenska produkter inrättats, och man har derigenom sökt skaffa surrogat för bränvinet; och slutligen har man på flera orter, genom att öfverlåta bränvinsminuteringsen och utskänkningsen åt enskilda bolag, som mera sett på kommunens än på sitt eget bästa, lyckats att åstadkomma en ganska stor inskränkning i öfverflödigt begagnande af bränvin. Fortgår man nu vidare på denna bana, så tviflar jag icke, att derigenom för det allmänna skall vinnas fördelar, vida mer afsevärda än några riksdalers högre inkomst för hushållnings-sällskapens och landstingens kassor. Den förste talaren, som yttrade sig, ordade mycket derom, att missbruk skulle hafva skett derigenom, att Magistraten skulle hafva antagit lägre anbud framför högre, som blifvit afgifna för bränvinsförsäljningsrättigheter. Jag kan dock upplysa samma värde talare derom, att i sådana fall kan, hvad ock skett, klagomål anföras hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande, som, då befogenhet till sådan klagan förefinnes, icke läser underlåta att å densamma behörigt afseende fästa. Jag afslår Utskottets förslag och yrkar bibehållande af vår nu gällande lagstiftning i förevarande fall.

Herr Friherre Alströmer: För att bereda en klar föreställning om Utskottets förslag i förevarande fråga, vill jag uppdraga skillnader emellan nu gällande stadganden i 10 § 2 momentet af bränvinsförordningen och Utskottets förslag. 10 § säger: "att, då bolag anmäler sig för öfvertagande af minuthandel med och utskänkning af bränvin, Magistraten må, efter det stadsfullmäktige i ämnet hörde blifvit, med bolaget, utan föregående auktion, sluta aftal för den af Kongl. Maj:ts Befallningshafvande bestämda tid, hvilket aftal dock skall, för att blifva gällande, underställas Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Denna auktoritet har sedermera icke någon annan pröfningsrätt än att tillse, det bolagen utgöras af lämpliga personer och att det erbjudna försäljningsbeloppet uppgår till hvad som föreskrifvet är. I öfverensstämmelse med denna föreskrift hafva dock bolag bildats mot en ganska låg beskattning, och Kongl. Maj:ts Befallningshafvande har likväl ej ansett sig kunna, på grund af författning-

gens ordalydelse, förkasta de gjorda anbuden. Sådant har Utskottet velat förekomma, ävensom att de afgifter, som af dessa medel skola utgå till hushållningssällskapen och landstingen, verkligen kunna utgöras; och i dessa afseenden anser jag för min del Utskottets förslag fullt betryggande. Utskottet har sagt, att, då någon anträder sig för öfvertagande af minut-handel med och utskänkning af bränvin, Magistraten må, genom i god tid förut utfärdad offentlig kungörelse, se till, om någon annan jemväl vill anmäla sig, hvarefter Magistraten skall till Kongl. Maj:ts Befallningshafvaendes pröfning insända de inkomna anbuden samt stadsfullmäktiges och Magistratens yttranden öfver dessa, hvarefter Kongl. Maj:ts Befallningshafvande eger att pröfva såväl qualificationen af personerna, som anbudens beskaffenhet och antaglighet i öfrigt. Ett sådant förfarande innebär stor skiljakthet från det på den gamla författningen grundade, och kommer, efter mitt förmenande, så nära som möjligt det rätta. Af Herr Ahlgrens anförande synes framgå, att Utskottet skulle i sista momentet af sitt förslag förbisett den omständigheten, att det är i 1 momentet af 10 § föreskrivet, det auktioner å försäljningsrättigheterna skola försiggå innan Juli månads utgång, och att med anledning häraf Utskottets förslag i sista momentet icke skulle kunna utföras: men denna anmärkning är icke riktig, ty § 10 1 mom. talar icke om Juli månad, utan der står tydligen Augusti månads utgång; och således torde den ärade talaren finna, att något förbiseende i detta fall icke blifvit af Utskottet begånget. Jag anser oss ej hafva af nöden att gå längre uti nu ifrågavarande lagstiftning, än Utskottet föreslagit, ty i motsatt fall vore det så godt att alldeles stryka bort 10 §. Att af bolag gjorda bögsta anbuden skola ovilkorligen antagas, tror jag icke vara rätt, helst här framför allt bör afses en lagstiftning i ordningens och sedlighetens intresse. Jag bifaller Utskottets hemställan.

Herr de Maré: Att försäljningsrättigheterna i städerna företrädesvis böra öfverlemnas till bolag, för att i ordningens och sedlighetens intresse bedrivas, det är fullkomligt rätt; men lika rätt är det ock, att dessa bolag icke gynnas på landstings och hushållningssällskaps bekostnad, utan att dessa bekomma de femtedelar af skatten, som dem rätteligen skulle tillkomma, derest bolagen beskattades efter det kannetal, som de verkligen försälja.

Uti en, Betänkandet vidfogad reservation af Herr Bennich är föreslaget bland annat, att dessa bolag skola åläggas att, i öfverensstämmelse med deröfver förda räkenskaper, redovisa för det kannetal bränvin, som under försäljningsåret verkligen blifvit dels utminuteradt och dels utskänkt, och att i vederbörande landtränteri insätta det belopp, hvartill landstingets och hushållningssällskapets andelar i afgifterna för verkligen försälda bränvinskvantiteter rätteligen belöpa. Detta synes mig till den grad billigt, att jag icke vet, huru man kan vilja bestrida att så bör ske. Att bolagen deremot skola framlägga sina räkenskaper till annan granskning, kan jag ej gilla, men hvad som bör styrkas af dem, är kannetalet bränvin, som blifvit försäldt, på det att hushållningssällskapen och landstingen ej må gå miste om hvad de böra hafva. Dessa minuteringsbolag äro nemligen ej sådana bolag, som hafva skyldighet att framlägga sina räkenskaper och visa sin vinst. Då man måste skatta för hvarje tillverkad kanna bränvin,

vore det principiellt riktigt att ock göra det för hvarje försåld kanna. Jag yrkar förty återremiss af punkten i det af mig uppgifna syfte, eller att bolagen må tillförbindas att visa kannetalet af sin försäljning och i landtränteriet nedsätta de belopp, som utaf skatten för denna bör till lands-tingen och hushållningssällskapen utgå. Den möjligen behöfliga vidare redigeringen af beslutet öfverlemnar jag till Utskottet.

Herr A. A. Anderson: För min del kan jag ej annat än förundra mig deröfver, att motionärerne ej äro belätne med det förslag, som Utskottet afgifvit. Jag kan icke förstå, huru det skulle kunna vara möjligt för Utskottet att gå längre, än det gjort. Äfven jag vill framdraga ett exempel. Ett bolag inkommer med ett anbud på 5,000 R:dr, ett annat med ett å 10,000 R:dr. Magistraten sluter kontrakt med det förstnämnda och behöfver ej ens veta utaf det sednare. Vidare insänder Magistraten berörda kontrakt jemte eget utlåtande till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande. Så tillgår det efter nu gällande förordning. Med antagande af den ändring Utskottet föreslagit, skall Magistraten ovillkorligen till Kongl. Maj:ts Befallningshafvande insända *alla* inkomna anbud, och denna myndighet derefter pröfva anbuden. Härigenom anser jag mycket vara vunnet. Åtskillige talare hafva ansett Utskottet hafva bort gå längre och lemnat företräde åt det förslag, Herr Bennich i sin reservation framställt. Detta kan jag ej gilla. Då man i sedlighetens intresse vill öfverlemna åt enskilda bolag försäljningsrätten, så bör man icke derföre uppställa några strängare villkor. Såsom frågan nu står, vore det, enligt min tanke, hvarken nyttigt eller välbetänt att gå längre, än Utskottet föreslagit. Man bör icke heller utkasta trätofrö emellan stad och land. Samma fri- och rättigheter böra gifvas båda. Jag bifaller Utskottets förslag.

Herr Ödmansson: Det kan ej förnekas att, såsom den förste ärade talaren uppgifvit, missbruk uti ifrågavarande afseende verkligen egt rum. Om exemplen derpå ock ej varit så särdeles många, hafva de likväl framkallat berättigade misstankar och mycken ovilja. Jag måste derföre för min del anse nyttigt och nödigt, att öfver utminuterungen och utskänknigen i städerna den största möjliga kontroll utöfvas, och detta desto heldre, sedan fråga uppstått om de derför inflytande afgifternas förändrade fördelning. Ty denna fråga har sin grund just uti de misstankar, som jag ofvan berört, och som skola leda ända derhän, att man slutligen torde vilja fråntaga städerna all andel i afgiften. Jag kan nu ej annat än finna Utskottets förslag ganska tillfredsställande och till vinnande af det antydda syftemålet fullt tillräckligt. Att deremot inslå på Herr Bennichs reservation, hvarigenom minuterings- och utskänkningsbolag skulle få sig ålagdt att redovisa för kannetalet försåldt brännvin, och att för sådant ändamål framlägga sina böcker och räkenskaper, synes mig föra allt för långt och innebära en obillighet emot bolagen, som jag måste motsätta mig. Det möter dessutom den praktiska svårigheten, att det torde vara omöjligt att i böckerna skilja emellan det ena eller andra slaget af försålda dryckesvaror.

I öfrigt instämmer jag helt och hållet med Friherre Alströmer och yrkar alltså bifall till Betänkandet.

Herr O. B. Olsson: För min del förenar jag mig med Herr de Maré och yrkar återremiss.

Herr Nils Larson: Ingen lärer vilja förneka, att afsigten med åstadkommande af bolag till bedrifvande af minuteri och utskänkning af spirituosa i städerna var god, och att denna anordning gick ut derpå, att rörelsen skulle utöfvas mindre för egenmyttiga syftsmål än i moralitetens och allmännyttans tjenst. Jag vill ej heller förneka, utan tvärtom villigt medgifva, att detta syftsmål på flera ställen blifvit uppnådt; men att man öfverallt lyckats i sina bemödanden vågar jag betvifla. I synnerhet sedan rörelsen blifvit ordnad på den fot, att all vinst deraf tillfallit kommunen, torde frestelsen att öka stadsinkomsterna hafva blifvit öfvermåttig de goda planerna till superiets inskränkande. Städerna hafva många och stora kommunalutskyldor och de hafva vant sig att af bränvinsrörelsen hemta en betydlig inkomst. Om de nu ställa så till, att denna inkomstkälla sinar, så måste kommunen vara betänkt på att fylla bristen genom anskaffande af medel på annat håll. Jag tror att häri till en del ligger orsaken, hvarföre åtminstone uti en eller annan stad ringa eller ingen förbättring i nykterheten egt rum, sedan rörelsen uteslutande drifvits till stadens egen fördel.

Men äfven om jag skulle medgifva, hvad jag, såsom sagdt, icke kan göra — att genom inrättande af bolag goda resultat öfverallt ernåtts i större och mindre mån, så följer deraf ingalunda, att jag kan anse ifrågasvarande 10 § i dess nuvarande lydelse tillfredsställande, eller påståendet om dess oförändrade bibehållande berättigadt. Då den författning utkom, som först innefattade de nu gällande grundsatserna för bränvinshandeln, var denna på ganska få ställen ordnad på sådant sätt, att hela inkomsten deraf tillföll kommunen sjelf. Lagstiftaren kunde derföre antaga, att om ett enskildt bolag framställde anbud på rörelsens öfvertagande, det skulle ligga i kommunens intresse, att afgiften ej sattes lägre, än den rätteligen borde, samt att hushållningssällskapen och landstingen alltså skulle, med afseende å de dem tillkommande andelar af bränvinsafgifter, komma i åtnjutande af sin fulla rätt. Men nu har, såsom Utskottet visat, saken nästan öfverallt gestaltat sig så, att staden just är bolaget, om ej till namnet så åtminstone till gagnet. Staden har således ej längre intresse af att afgifterna sättas till sitt tillbörliga belopp; och hushållningssällskapen samt landstingen hafva härpå blifvit uti sina anspråk förbisedda. Utskottet har insett olägenheterna af detta förhållande, och till dess afhjelpande framlagt ett förslag, som efter min tanke dock endast är någorlunda och ej fullt tillfredsställande. Utskottet har nemligen föreslagit, att de inkomna anbuden skola pröfvas "med afseende å ej mindre bolagens tjenlighet än äfven den erbjuda afgiftens belopp samt förhållandet emellan nämnda afgift och det kannetal bränvin, bolaget anses kunna atyttra". Om man nu föreställer sig, att anbud inkomma från tvenne bolag, af hvilka det ena förklarar sig beredvilligt att sköta rörelsen för stadens räkning och åt densamma öfverlemna all vinst af företaget, men det andra önskar för egen räkning utöfva försäljningen, så ligger det nära till hands, att, om än det sednare bolaget gjorde högre anbud, det förra likväl vid pröfningen skulle komma att anses mera "tjenligt", och att således det

ofta nog komme att gå alldeles på samma sätt som nu, eller att afgiftens belopp bestämmes till sitt minimum eller deromkring.

För att förekomma, det författningens andemening sålunda kringgås, har en reservant föreslagit, att bolagen skulle förpligtas framlägga sina böcker och redovisa för kannetalet försåldt bränvin, samt att afgifterna skulle i öfverensstämmelse härmed bestämmas.

Emot detta förslag har man visserligen invändt, att det skulle ligga en obillighet i den fordran, att ett bolag skulle vara skyldigt visa sina böcker. Rigtigheten af denna invändning kunde medgifvas, om föreskriften omfattade köpmän i allmänhet eller samtliga industriella eller handelsidkande bolag. Men bränvinslagstiftningen är dock i sin helhet af exceptionell beskaffenhet. Huru är t. ex. förhållandet med tullförfattningarne? Alägga de icke en ännu strängare kontroll; och har likväl någon med fog deröfver beklagat sig? Och få icke bränvinproducenterne underkasta sig den mest noggranna kontroll? Hvarenda droppe af deras tillverkning uppmättes och beskattas. Jag ser icke, att det ligger någon större obillighet deruti att för samma syfte — beskattningen — kontrollera äfven bränvinsförsäljningen, att utröna huru stort kannetalet af det försålda bränvinet verkligen är samt derefter beskatta rörelsen.

Jag tror jenväl, att de anmärkningar man i öfrigt rigtat emot reservationen äro föga betydande. En talare har, så vidt jag fattat hans yttrande, funnit kontrollen olämplig, emedan det skulle blifva så svårt att utröna bolagets verkliga inkomst. Detta är ju icke reservantens mening. Han vill blott, att det försålda kannetalet skall utrönas, och skatten i enlighet dermed erläggas. Jag kan på dessa grunder ej finna annat, än att det ändamål, som Utskottet så väl som jag anser önskligt, bäst vinnas på den i reservationen föreslagna väg; och får jag därför yrka återremiss af Utlåtandet i denna punkt.

Herr Rosenberg: Då jag begärde ordet, hade här blott yttrat sig några få talare, representanter för städerna, såsom man kunde sluta deraf, att de alla yrkade afslag å denna punkt. Sedermera hafva flera andra yttranden afgifvits, somliga för bifall, andra för en återremiss af Betänkandet; och jag skulle visserligen kunna helt enkelt förena mig uti en af dessa; ber dock att med några få ord få framlägga min åsigt. I en föregående punkt af Betänkandet har Utskottet, såsom skäl för sitt afstyrkande af väckt motion om rätt för kommunerna att bestämma, om och hvarest partihandel med bränvin skulle få ega rum, andragit att olägenheterna af en sådan bestämmelse otvifvelaktigt skulle öfverväga fördelarne deraf. Detta eger i sanning sin fulla tillämpning på förevarande förhållande, eller det nuvarande sättet för minuthandel och utskänkning af bränvin i städerna. Till och med representanter från städerna hafva vidgätt, att ganska stora underslef härvid ega rum; och då man talar om, att åtminstone i en stad rörelsen drifves uteslutande i det allmännas intresse, torde detta påståfande gälla ej mera eller mindre än för den staden, och ej kunna till särdeles många andra utsträckas. Och detta är lätt förklarligt. Man står sig sjelf närmast; och så som förhållandena nu äro ordnade, kunna städerna tillgodose sin egen fördel på bästa sätt genom att förbise landstingens och hushållningssällskapens.

Det är alltså af behovet högt påkalladt, att en ändring härutinnan snart eger rum, så att behörig kontroll utöfvas öfver myckenheten af det bränvin, som inom städerna försäljes. Man skulle nu visserligen kunna vinna detta mål genom bifall till reservationen och återremiss af Betänkandet. Men jag fruktar, att om man spänner bågen för högt, så brister den. Och det synes mig, som om man för närvarande borde åtnöja sig med de mått och steg, som innefattas i Utskottets lagförslag. Lagstiftningen vore derigenom införd på den rätta vägen, och lättheten att kringgå författningens bestämmelser rörande bränvinsafgiften betydligt förminskad, då genom Utskottets förslag pröfningsrätten af de inkomna anbuden vore i sista hand öfverlemnad åt en annan myndighet än stadens egne fullmäktige. De svårigheter, som man härvid sökt uppvisa, synas mig ingalunda vara af beskaffenhet, att man derföre behöfver rygga tillbaka för antagande af förslaget. Det leder tvifvelsutän till större rättvisa än den nuvarande ordningen, och jag kan derföre icke annat än tillstyrka bifall till detsamma.

Herr Medin: Jag vill ej förneka, att Utskottets förslag innebär en väsendtlig förbättring i denna del af bränvinslagstiftningen, då genom förslaget Konungens Befallningshafvande tillförsäkras ett kraftigare veto emot möjliga missbruk och underslef än tillföre. Och att en förändring är högst behöflig lär ingen med kändedom om det sätt, hvarpå städerna tillskansat sig stora inkomster af bränvinsförsäljningen, kunna eller vilja bestrida. Likväl tror jag, att det mål, som man alltså temligen enhälligt eftersträfvat, säkrare uppnås genom antagande af Herr Bennichs reservation, såsom mera genomgripande och verksamt än Utskottets förslag. Jag vill dock ej uttänja diskussionen genom att söka ådagalägga reservationens företräden, utan åtnöjer mig med att instämma i Nils Larsons yttrande, enär han som mig synes fullständigt vederlagt den enda invändning, som varit af någon vikt, emot reservationen, eller den förmenta svårigheten för bolaget att redovisa det försälda kannetalet bränvin.

Herr Hedlund: Med anledning af förevarande lagförslag, ber jag få upplysa, att, om detsamma varit gällande på den tid, då bränvinsbolaget i Göteborg bildades, hade detta företag, det största i sitt slag inom riket, och -- jag tillåter mig säga det -- ett bland de mest gagnande och i sann mening filantropiska, efter all sannolikhet icke kunnat bringas till stånd, likasom jag är förvissad, att, om förslaget nu antages, den rörelse, som, till följd af det gifna exemplet, från flera af Sveriges städer försports att på likartadt sätt ordna utskänkningsväsendet, skulle med ens afbrytas och förqvävas.

På det Kammarern emellertid må kunna bedöma, hvilka de sträfvanden och syften äro, som genom den föreslagna lagstiftningen hotas, ber jag att i korthet få vidröra det Göteborgska bolagets organisation. Det är grundadt på ett betydligt aktiekapital, hvarmedelst bolaget är i stånd att öfvertaga ej mindre än 50 utskänkningsrättigheter. Bolaget har förbundit sig att förutom minimum af försäljningsafgiften, till fördelning mellan staden och hushållningssällskapet lemna ett belopp, motsvarande den inkomst,

som

som af bränvinsförsäljningen tillföt stadens och hushållningssällskapet kassor, innan bolaget öfvertog rörelsen. Hvad bolaget härutöfver kan förtjena, utgör dess vinst, hvilken skall användas *uteslutande till för arbetsklassen* gagneliga ändamål. Det är häraf gifvet, att bolaget icke eftersträfvat vinsten för dess egen skull, och att det tvärtom med särdeles tillfredsställelse betraktar en minskning af inkomsten, då denna ju häntyder på en minskad konsumtion.

Det är, mine Herrar, inga obetydliga resultat, som på detta sätt hafva blifvit åvägabragta. De gamla, ruskiga krogvästerna äro förvandlade till ljusa och rymliga salar. Ingen försäljning på kredit tillåtes. Den strängaste tillsyn, att ingen får berusa sig, råder öfverallt. Kraftig och väl lagad mat tillhandahålles å utskänkningsställena; det är odeladt *föreståndarnes* inkomst af rörelsen. På ett af dessa ställen har man framlagt sparbanksböcker, der arbetarne kunna insätta sina besparingar i stället för att suppa upp dem. Och som jag redan nämnt, har exemplet ej blifvit utan efterföljd. I Uddevalla hafva redan dylika anordningar blifvit träffade; och från flera orter i landet hafva förfrågningar ingått rörande bolagets organisation, hvilka gifva vid handen, att man ämnar följa Göteborgs föredöme.

Skulle man nu ålägga ett sådant bolag att på auktion konkurrera med andra bolag, så fruktar jag att alltsammans ginge öfver ända. Det är omöjligt för bolaget att ikläda sig den större risken af en ökad afgift, utan att på samma gång förbehålla sig någon vinst af företaget, och jag tror derföre, att det skulle vara ganska vådligt, om man antog ett förslag i den syftning, som det föreliggande.

Då man nämnt, att missbruk ega rum i fråga om hushållningssällskapens och landstingens andelar af försäljningsafgiften, så kan detta åtminstone ej gälla den kommun, hvarom jag här ordat. Jag har deremot hört omtalas, att ett groft missbruk i berörda afseende egt rum i annan stad, eller i Sala; men jag tror, att det allmänna ogillandet deröfver uttalat sig tillräckligt starkt, och att detta utgör den bästa kontroll af alla, bättre särskildt än de i Utskottets Betänkande föreslagna, emedan dessa lätt nog skola kunna kringgås genom fiktiva anbud. Och det är ej synnerligen mera bevändt med den i reservationen föreslagna utväg att förpligta bolagen att framlägga sina räkenskaper. Det är besynnerligt, att man häraf kan vänta sig några fördelar: att, då man antagit, att bolagen gjort sig skyldiga till oredlighet i det ena afseendet, man med visshet påräknar full tillförlitlighet i ett annat. Jag tror således, att äfven denna kontroll kommer att eluderas, och att ingenting vinnes, om man än hopade reglementariska föreskrifter på hvarandra. Låt i stället opinionens hela förkastelse falla tungt på de kommuner eller enskilde, som göra sig förfallne till egennyttiga underslef, och målet skall vinnas, utan att ytterligare plåstra med en författning, som redan alltför länge varit ett experimentalfält för våra lagstiftare. Jag yrkar afslag å Betänkandet.

Herr Widell: Det förhåller sig verkligen så, som en talare här på andra sidan yttrat: att städerna hafva sett på sin fördel vid begagnandet af den åt dem i förevarande § medgifna rätt, och de hafva dervid handlat

klوقت, jag vill icke säga högsinnadt, då de genom de garantier, hvilka oegennyttiga bolag för bränvinsförsäljningen erbjödo, sökt så mycket som möjligt befordra nykterhet, sedlighet, allmän ordning och välmåga inom kommunen. Dessa dygder skola nemligen möta mindre stötestenar under sådana förhållanden, att bränvinsförsäljningen bedrivnes på ett sätt, som mera afser samhällets moraliska vinst än den ekonomiska fördelen. Att emellertid ett sådant bolag icke kan göra lika stort anbud som det, hvilket för egen räkning sköter rörelsen, är ganska klart, och deraf kommer denna klagan öfver allt för billiga vilkor, hvarom man här hör ordas. Det är gifvet, att, då en betydlig del af städernas innevånare tillhör de mera fattiga och mindre upplysta samhällsklasserna, hvilka hafva mindre omtanke om sitt eget bästa, utan lätt förledas till krogen, hvarje förnuftig stadstyrelse måste vara befänt på några åtgärder för superioriets förminsande. Städerna hafva nu en gång råkat ut för det missödet att, under det landsbygden i allmänhet är temligen räddad för bränvinsfloden, vara det "uppgifna gärdet". De äro, i sin egenskap af köpstäder, "den förbannade fläcken", der bränvin skall vara att tillgå, och den vinst, de derpå skörda, är ingalunda afundsvärd. Den motväges, ja öfverväges vida af de missbruk, som äro en följd af bränvinets större och lättare tillgång. Man har emellertid sökt och till en del äfven lyckats att genom oegennyttiga bolag, som i städerna öfvertaga utskänkningsrätten af bränvin, inskränka dessa missbruk. Städerna äro icke i det lyckliga förhållande som Baden-Baden, der landets Regering förbjudit dess egna undersåtar att ruinera sig på spelhuset, hvilket endast är upplåtet för främlingar; nej, städernas befolkning lider i första rummet af bränvinsförsäljningen. Då misstanke emellertid uppkommit rörande det sätt, hvarpå städerna begagna sin här ifrågasvarande rättighet, måste man väl medgifva den skärpta kontroll, som skulle blifva en följd af Utskottets förslag om en utvidgad pröfningsrätt för Konungens Befallningshafvande i afseende på antagligheten af dessa bolags anbud, och nödgas vi därför foga oss efter Utskottets förslag.

Herr Friherre Alströmer: Jag är till en del förekommen af Herr August Anderson, och ber att få fästa en föregående talares uppmärksamhet derpå, att en återremiss i den syftning, här blifvit yrkad, ingalunda gör gagn för saken. Jag stöder denna min mening derpå, att, när i allmänhet utskänkningsrättigheter utropas på auktion, inroparen aldrig betalar afgift för större kannetal, än han vid auktionen åtagit sig, äfven om han i verkligheten säljer mera. Skulle nu dessa bolag komma i en så mycket sämre ställning, att de skulle erlägga skatt för hvarenda kanna de sålde, vore detta detsamma som att förhindra dylika bolags bildande, ty på sådana vilkor kunna de icke existera. Bättre vore då att rent af utstryka detta moment, hvarigenom det visade sig, att man icke erkände några dylika bolag. Ny tyckes man vilja erkänna principen, men tillika göra den praktiskt overkställbar.

Af en talare högre upp i salen har blifvit anfördt, att städerna sjelfva skulle utgöra dessa bolag. Så är dock icke förhållandet, utan dessa bolag bildas af personer, som nitälska för ordning, och på många ställen hafva de ingått kontrakt med städerna, hvarigenom de förbundit sig att icke obetingadt förfoga öfver sin vinst, hvilken ofta afstås till städerna, med

vilkor att bolaget sjelft får disponera densamma. Samma talare anmärkte äfven, att, enligt detta förslag, Konungens Befallningshafvande skulle pröfva bolagens "tjenlighet". Detta får jag erinra är samma ord som förut förekommit, när det gällt att pröfva personers tjenlighet, och blir denna pröfningsrätt således af enahanda beskaffenhet.

Jag vill icke vidare uppehålla diskussionen, utan anser endast, att den, som vill sjelfva saken och icke önskar afskaffa hela denna inrättning med bolag för bränvinsförsäljning i städerna, bör bifalla Utskottets hemställan, hvilket jag derföre yrkar.

Herr Vougt: Sedan jag begärde ordet, hafva flere andra talare utvecklat skälen för bifall, så att jag kan vara kortare än jag ämnat, och vill endast tillägga några ord. Man har klandrat städerna, derföre att de söka kringgå författningen i afseende å bildandet af bolag. Jag tror verkligen att till en del och mycket stor del man har rätt uti detta klander, men ej får man skära alla städer öfver en kamm. Jag skulle kunna andraga mer än ett exempel i motsatt syftning, och jag skulle äfven kunna andraga exempel från landsbygden, hvilka bevisa, att det icke endast är i städerna, som författningen eluderas. Så skulle jag kunna nämna, hurusom i en landtkommun, hvarest en minuthandel med bränvin skulle anläggas, kommunen, med den rätt att bestämma trakten, hvarest handelsboden skulle vara belägen, hvilken den enligt författningen egde, beslöt, att den skulle utöfvas i en kommunen tillhörig byggnad, i hyra hvarför handelsmannen fick erlægga mellan 2 å 3,000 R:dr. I en annan landtkommun, belägen i närheten af en stad, hvarest ett bolag bildat sig för bränvinsförsäljningens reglering och åtagit sig ganska hög afgift, företog man sig att besluta inrättande af bränvinsförsäljning och dens förläggande inom en fjerdedels mil utom stadstullen, hvarigenom den skäliga vinst, bolaget i staden kunnat påräkna, blef betydligt reducerad.

Det nya förslag, som nu är å bane, har, liksom så mycket annat, sin grund i den stora benägenheten att för hvarje riksdag förändra lagstiftningen i detta hänseende. Det vore väl eljest tid, att man en gång nådde stabilitet i en ekonomisk författning af sådan vigt som denna, så att man icke några månader efter författningens utfärdande började lappa på densamma, vid hvilket förhållande de, som egna sig åt en loflig näring, aldrig något så när kunna beräkna, huru de böra ställa sig. Om man emellertid nu strängt yrkar på en förändring i denna paragraf, får man väl, dels för att en gång kunna hinna denna stabilitet, och dels för att från städerna afskudda misstanken, att i en skef rigtning hafva begagnat den ifrågasvarande rätten, biträda det väckta förslaget, och derföre är jag äfven benägen att, ehuru jag anser den nuvarande författningen erbjuda alla önskliga garantier, förorda hvad Bevillnings-Utskottet i denna punkt hemställt.

Man har sagt, att hittills Konungens Befallningshafvande icke pröfvat bolagens antaglighet. Såsom exempel på motsatsen vill jag nämna, att uti en stad ett bolag erbjöd 7,000 R:drs afgift, hvilket anbud äfven af stadsstyrelsen antogs; men då frågan kom till Konungens Befallningshafvande, höjde denna myndighet afgiften till 12,000 R:dr ena året och andra året till 15,000 R:dr; men sednare gången besvarade sig bolaget hos Kongl. Maj:t, som dock fastställde Konungens Befallningshafvandes heslut. Det är såle-

des klart, att Konungens Befallningshafvande ej saknar pröfningsrätt i detta fall. Hvad jag dock bestämdt motsätter mig, är att antaga Herr Bennichs reservation, ty utom de skäl, hvilka andra talare deremot anfört, skulle åtskilliga andra olägenheter uppkomma genom tillämpningen af Herr Bennichs förslag. Ett bolag, som öfvertager bränvinsförsäljning, bygger naturligtvis sitt anbud på kalkyler öfver inkomsten på stället i fråga. Hyllar man nu den satsen, att, om bolaget säljer större kannetal än det, hvarför afgift blifvit erlagd, enligt anbudet vid auktionen, bolaget sedermera skall särskildt betala för det öfverskjutande kannetalet, då bör bolaget också per analogiam vara berättigadt att åtnjuta afkortning på afgiften, i händelse bolaget skulle sälja mindre än det beräknat; men detta sednare har man åtminstone hittills icke velat medgifva, utan nog får den, som en gång utfäst sig att betala afgift för ett visst kannetal, erlägga densamma, äfven om han säljer blott en fjerdedel. Utom den olikhet emellan dessa bolag och andra bränvinsförsäljare, som skulle blifva en följd af Herr Bennichs förslag, och hvarom förut här blifvit ordadt, skulle äfven en väsendtlig skilnad uppkomma emellan dessa bolag och de personer, som hafva burskap på bränvinsförsäljning och utaf taxeringskommittéerna uppskattas för det kannetal, de försälja. För konsekvensens skull borde man naturligtvis ålägga äfven dessa att framvisa sina böcker, på det att afgiften skulle jemnt motsvara det verkligen försålda kannetalet, men derpå har man ingalunda tänkt. Utan att vidare vilja upptaga tiden, yrkar jag bifall till Utskottets förslag, som, ehuru icke riktigt lyckadt i fråga om redaktionen, dock är ganska bra i sjelfva saken.

Herr Murén: Jag tror visserligen, att missbruk med dylika bolag kunna inträffa på ett och annat ställe, men ingalunda att så skett på de flesta. För öfrigt tyckes man här nästan förutsätta, att sådana bolag skulle vara bildade i alla städer, men detta är på långt när icke förhållandet. I den stad, jag har äran representera, finnes icke något bolag hvarken för utminutering eller för utskänkning, utan der säljas dessa rättigheter på auktion, och de afgifter försäljarne dervid åtaga sig, är hvad stadskassan, landstinget och hushållningssällskapet sedermera få. Något missbruk kan vid sådant förhållande icke ske, ty hvad en person vid auktionen förbundit sig att erlägga, måste han betala, äfven om han säljer mindre kannetal.

Hvad angår Herr Bennichs reservation, så kan jag icke finna, att lagstiftningen för bränvinstillverkning eger någon tillämplighet i fråga om bränvinsförsäljning. Man säger nemligen, att, då den, som tillverkar bränvin, får skatta för hvarenda kanna och är underkastad sträng kontroll rörande tillverkningens storlek, så borde väl också bränvinsförsäljaren göra detsamma; men detta sednare har hittills åtminstone aldrig varit meningen; och vill man något sådant, får man ändra hela lagstiftningen i detta hänseende. När dessa rättigheter utbjudas på auktion, täflas nemligen om att åtaga sig skatt för det högsta kannetalet; och all den vinst, som de kunna beräkna på rörelsen, är oftast blott för det kannetal, som de kunna sälja utöfver hvad de vid auktionen åtagit sig. I Göteborg, der, såsom man vet, ett bolag bildat sig för att ordna denna rörelse och äfven ganska väl lyckats deri, har, — enligt hvad jag hört berättas utaf ett ombud från min stad, som besökt Göteborg, för att taga kännedom om bolagets orga-

nisation och verksamhet och för några dagar sedan, på återväg derifrån, passerat hufvudstaden — bolaget, under första året af sin tillvaro, gjort en förlust af 17,000 R:dr, hvilken den dock hoppades kunna taga igen under loppet af detta år. Man finner således, att dessa bolag icke alltid lemna vinst. Skulle för öfrigt reservantens förslag blifva antaget och landsbygden och hushållningssällskapet, tillerkännas icke allenast den dem nu förbehållna andelen i bolagens entreprenadsumma utan äfven i bolagens vinst på rörelsen, så finge väl de förre äfven taga hand om denna rörelses bedrivande samt bidra till underhåll af den förökade polisstyrka, som erfordras just till följd af denna rörelses bedrivande i städerna. Den inkomst, städerna skörda af bränvinsförsäljningen är ingalunda afundsvärd. Hvar och en — jag vädjar nu till den erfarenhet, man vinner på landsbygden — söker visserligen att blifva af med en krog inom socknen, men nog vill man hafva andel af förtjensten inom städerna på den så odiösa näringen. Dertill har också landsbygden rätt efter lag, men mera bör den icke eftersträfvä. Vinner reservationen bifall, kunna några bolag icke vidare bilda sig, utan försäljningen får, såsom hittills, bedrivas af enskilde personer, ty, om bolaget icke har någon chance att sälja mer, än det betalar skatt för, har det endast risk att sälja mindre, än det åtagit sig; och då blifva alla dessa omkostnader för lokal m. m. en gifven förlust.

Skulle någon bättre kontroll förefinnas i Utskottets förslag än i den nu gällande bestämmelsen, hvilket jag, för min del, icke kan bedöma, vill jag rekommendera detta förslags antagande, men Herr Bennichs reservation måste jag bestämdt motsätta mig.

Herr Carl Ifvarsson: Ehuru jag icke kan förneka, att Utskottets förslag innebär en förbättring i jemförelse med den nu gällande bestämmelsen, anser jag mig icke böra underlåta att tillkännagifva min mening derom, att reservantens förslag förefaller mig ännu bättre, och instämmer jag således till alla delar med Herr Nils Larson. Jag tror nemligen, att detta förslag skulle bereda såväl det allmänna som bolaget stora fördelar. Bolaget skulle undkomma den olägenheten att behöfva göra anbud å större kannetal, än som verkligen kunde försäljas, och befrias sålunda från en förlust, som eljest lätt kunde drabba detsamma, eftersom bolaget har tillkommit uteslutande för nykterhetens befrämjande och sålunda bör antaga, att försäljningen går allt mer och mer utföre. Detta förslag är sålunda å ömse sidor nyttigt och rättvist, förutsatt nemligen, att bolagen icke vilja undandraga sig att skatta för det kannetal, de verkligen försälja. Skulle bolagens afsigt åter vara att erhålla någon ekonomisk vinst, då inser jag ganska väl, att detta förslag icke passar i stycke. Men nu försäkrar man, att detta icke är meningen, och likväl påstår man, att något bolag aldrig kunnat komma till stånd, i händelse sådana bestämmelser varit gällande som reservanten föreslagit. Jag kan verkligen icke förstå, huru båda dessa påståenden kunna stå tillsammans med hvarandra, men då jag anser riktigast, att skatt erlägges för hvad som verkligen försäljes, instämmer jag med dem, hvilka yrka återremiss.

Herr Bovin: Jag vill blott tillkännagifva, att jag icke har något emot att understödja Utskottets förslag, men kan dock icke underlåta att

påpeka den skilnad i åsigt, som på sednare tider gjort sig gällande i fråga om denna lagstiftning. I den första bränvinsförsäljnings-förordningen var det bestämdt, att bolagens anbud skulle pröfvas både hos Konungens Befallningshafvande och hos Kongl. Maj:t, och att det bolag skull ega företräde, hvilket för Staten erbjöd de största fördelar såväl i ekonomiskt som i moraliskt afseende. Men då sedermera flera intressen här vid lag gjort sig gällande, och landstingen äfven erhållit del i försäljningsafgiften, har man alltmer och mer yrkat på strängare vilkor för dessa bolag, så att en så mycket större vinst skulle komma äfven landet till godo. Detta är ganska naturligt, och jag vill visst icke klandra det. Men jag måste dock motsätta mig bifall till Herr Bennichs förslag, hvilket icke på minsta sätt är praktiskt. Reservanten utgår från den åsigten, att bolagen skulle låta sina rättigheter revideras af en offentlig myndighet, på det att man skulle utröna hvad som verkligen blifvit såldt; men det är naturligt, att ett bolag icke vill underkasta sig något dylikt, och att några bolag vid sådant förhållande icke komme till stånd. En talare har här yttrat, att, äfven om bolaget icke framvisade sina räkenskaper, det i allt fall vore ganska lätt att få reda på huru mycket bränvin bolaget sålde; men jag hemställer, huruvida detta skulle vara möjligt, så vida man icke vid hvarje utskänkingsställe hade en kontrollör. Aflöningen för dessa skulle dock säkerligen uppgå till så stort belopp, att den beräknade vinsten på ett dylikt arrangement säkerligen blefve ingen.

Med anledning af hvad representanten från Göteborg nyss yttrat, då han fästat uppmärksamheten på förhållandena i Sala, vill jag endast anmärka, att den värde talaren synes hafva hemtat sina åsigt från några tidningsartiklar, hvilket förefaller så mycket mera underligt, då man erinrar sig, att samme man för några dagar sedan förklarade sin erfarenhet vara den, att, då tidningarne i Stockholm klandrade något, detta bevisade, att det icke stode illa till med saken, utan att det tvärtom alltid var något godt. För öfrigt ber jag få nämna, att vid ifrågavarande tillfälle försäljningsrättigheterna utbjödos på auktion, hvilken var besökt af en talrik människomassa, och deribland flere spekulanter, och att utropet skedde i laglig ordning, samt att det omnämnda bolaget erbjöd en afgift, 4 gånger så stor som den föreskrifna minimiafgiften, och att just derföre bolagets anbud antogs. Jag hemställer, om detta kan anses såsom en afvikelse från författningen eller på något sätt stämplas såsom otillbörligt förfarande.

Öfverläggningen var slutad. De propositioner, som nu framställdes på dels bifall, dels afslag och dels återremiss, besvarades med ja och nej, hvarjemte begärdes votering. Fråga uppstod då, huruvida mot bifall såsom ja-proposition borde såsom nej-proposition uppställas antingen återremiss eller afslag, och då jemväl förspordes olika meningar samt votering äskades, anställdes först omröstning enligt följande voteringsproposition:

Den, som till kontraposition i hufvudvoteringen öfver Bevillnings-Utskottets hemställan under § 10 i dess Betänkande N:o 12 biträder deras mening, som yrka återförvisning till Utskottet af Betänkandet i denna del,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej; ställes kontrapositionen på afslag å Utskottets hemställan och bibehållande af ofvanberörda §, sådan densamma nu lyder i Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1866.

Omröstningen utföll med 81 ja mot 70 nej, och då alltså återremiss antagits till kontraposition, blef härefter, för hufvudvoteringsens anställande, en så lydande voteringsproposition uppsatt, justerad och anslagen:

Den, som bifaller hvad Bevillings-Utskottet hemställt under § 10 i dess Betänkande N:o 12,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej; är Betänkandet i ofvannämnda del till Utskottet återförvisadt.

Häröfver i stadgad ordning anställd votering utföll med 86 ja mot 73 nej; och hade Kammaren således bifallit hvad Utskottet föreslagit.

Sedan *Utskottets hemställan under § 12* blifvit till föredragning anmäld, aflägsnade sig Herr Talmannen, och lededes öfverläggningen af Herr vice Talmannen. I denna öfverläggning deltog:

Herr Liss Olof Larsson: Ehuru mina framställda förslag till förändringar i nu gällande bränvinsförsäljnings-förordning icke tyckas hafva synnerligt stora sympatier inom denna Kammare, kan jag dock icke underlåta att yttra några ord uti denna, enligt mitt förmenande, viktiga punkt.

Utskottet har såsom skäl för sitt afstyrkande anfört, dels att samma förslag, som det jag nu framställt, varit väckt vid tre föregående riksdagar, utan att det vunnit Rikets Ständers bifall, och dels att Utskottet hyst betänkligheter vid att nu fråntaga gästgitvarne deras privilegier. Hvad det första skälet angår, så tror jag det icke tarfvar någon vederläggning. ty om man skulle antaga en sådan regel, då får man sannerligen icke mycket att göra vid våra riksdagar. Jag kan icke annat än förundra mig öfver, att Utskottet kunnat komma fram med ett sådant skäl, och det tyckes som om Utskottet anfört det i brist på andra och bättre skäl. Hvad det andra skälet beträffar, så kan jag icke heller i afseende derå ingå i någon vederläggning, då Utskottet icke behagat omnämna, hvilka dessa betänkligheter äro. Men jag hade trott, att några betänkligheter skulle hafva hos Utskottet uppstått vid att påtvinga kommunerna dessa krognästen, som utgöra en skam för vår lagstiftning och en kråita i samhället. Kan man tänka sig något orimligare, än att en hel kommun skall stå handfallen gent emot en enda individ, som icke drager i betänkande att genom denna nesliga näring bereda sig en oskälig vinst. Då kommunalstyrelserna hafva sig uppdraget att vaka öfver god ordning och sedlighet inom kommunen, är det icke ett hån mot dem att på samma gång legalisera ett ondt inom kommunens gränser, som nära nog omöjliggör det goda syftemålets ernående.

De kommuner, som voro nog lyckliga att före 1855 års förordning i ämnet icke hafva krogar inom sig, hafva nu rätt att bestämma, huruvida någon sådan får finnas eller ej; men de, som olyckligtvis hade krogar vid gästgifverierna den tiden, äro nu tvungna att hafva dem äfven framdeles. Är detta rätt? Är det likhet inför lagen? Jag tror det icke.

Att det skulle ligga någon så synnerligt stor orättvisa uti att fråntaga gästgifvarne deras gamla krogrättigheter kan jag icke inse, ty hvad värde hade en sådan rättighet före 1855? Jag tror det var ganska ringa och att det var just då, som de fingo sitt höga värde. Jag har många talande bevis härpå från min hemort, der sådana gästgiverirättigheter sedan dess blifvit tre eller fyra gånger dyrare, än de då voro. Fråntaga vi dem nu dessa rättigheter, så blifva de sannerligen icke lidande, ty de hafva sedan dess genom den större vinst, de haft till följd af ottanämnda 1855 års förordning, fått mer än tillräcklig ersättning för det värde, rättigheten då hade.

Jag tror mig genom hvad jag nu yttrat hafva anfört tillräckliga skäl för att yrka återremiss af denna punkt, på det att Utskottet må föreslå en sådan förändring, som i min motion åsyftas, och hvilken återremiss jag på det bevekligaste anhåller, att Kammaren måtte biträda; och hoppas jag så mycket heldre bifall härtill, som jag icke kan tro, det Kammaren vill bibehålla ett stadgande för att bereda en stor vinst åt några få gästgivarer, då hela samhället så mycket lider deraf.

Herr Rylander: I den ort, jag representerar, har utskänkingen å gästgiverierna måst upphöra, i följd deraf att vederbörande myndighet bestämt afgiften allt för hög i förhållande till rörelsens omfång. Detta har föranlett uppkomsten af en mängd lönnkrogar, som visat sig åstadkomma ett värre ondt än de skattlagda gästgiverierna. Jag yrkar derföre bifall till hvad Utskottet hemställt.

Herr Hedengren: Jag kan icke förneka, att jag i allo gillar motionens syftning, ty jag anser det för fattigvårdsstyrelserna och kommunalnämnderna vara omöjligt att, sin pligt likmätigt, vaka öfver sedligheten inom församlingarne, så länge de äro vanmäktiga mot gästgiveriernas privilegier. Men det är icke blott dessa de hafva att kämpa mot, utan äfven handelslokalerna, der det säljes så kalladt vin, som innehåller mera brännvin än vin. Jag yrkar bifall till motionen.

Herr Eric Ersson från Gefleborgs län: Inom mitt kommittentskap finnes blott ett gästgiveri, der utskänkning eger rum. Men så länge skjutskyldigheten åligger jordbruket, kan jag icke medgifva, att rättigheten till bränvinsförsäljning fråntages gästgiverierna, ty det har visat sig, att genom denna rättighet har afgålden för skjutsens utgörande till entreprenörerne på många ställen nedgått till hälften mot hvad annars skulle hafva egt rum. Jag yrkar derföre bifall till hvad Utskottet i denna punkt hemställt.

Herr Liss Olof Larsson: Jag vill endast, i anledning af den siste talarens anförande, tillkännagifva, att motionen icke afser, att dessa utskänkningsställen skulle ovilkorligen förbjudas, utan att kommunerna sjelfva skulle ega att bestämma, huruvida de skulle få finnas eller icke. Det är således icke annat jag begär, än att alla kommuner måtte få lika rätt, ty de flesta kommuner hafva ju rätt att bestämma, huruvida bränvinsutskänkning inom deras gränser får ega rum eller ej, och jag finner ingen rimlig

anledning, hvarför en del kommuner skall vara beröfvade en sådan rättighet. Jag fortfar att yrka återremiss.

Vidare anfördes ej. Herr vice Talmannen framställde propositioner på såväl bifall som afslag samt jemväl på återremiss. Svarades ja och nej samt begärdes votering. På ytterligare framställning, huruvida, mot bifall till Utskottets förslag såsom ja-proposition, antingen återremiss eller afslag borde antagas till nej-proposition, förenade man sig om det första alternativet, hvarefter en så lydande voteringsproposition uppsattes, justerades och anslogs:

Den, som bifaller hvad Bevillnings-Utskottet hemställt under § 12 i dess Betänkande N:o 12,

röste ja;

Den, det ej vill,

röste nej;

Vinner nej; är Betänkandet i ofvannämnda del till Utskottet återförisadt.

Vid sedlarnes öppnande funnos 94 ja mot 51 nej; och hade Kammarerna alltså bifallit Utskottets förslag.

Herr Talmannen intog åter talmansstolen och föredrog dernäst:

Utskottets hemställan rörande § 24.

Herr Jonas Jonasson: Jag är ännu af den öfvertygelse, att den hittills antagna grunden för fördelningen af utminuterings- och utskänkningsafgiften är origtig, emedan förtäringen af bränvin icke är beroende af försäljningsorten, utan det tvärtom oftast inträffar, att det, som försäljes i staden, förtäres på landet, och det, som afyttras i det ena länet, konsumeras i det andra. Jag anser alltså fortfarande, att fördelningen efter folkmängden är mera rättvis. Af dessa skäl kan jag icke vara belåten med de motiver, Utskottet anført, och det slut, hvartill det kommit, utan yrkar, att frågan må närmare utredas. Jag kan icke underlåta att anmärka, det jag funnit de skäl, Utskottet för sitt afslag å motionerna anført, vara särdeles haltande och sökta, då Utskottet säger, att städerna nära nog hafva häfdvunnen rätt att hvar för sig omedelbart draga inkomsterna af starka dryckers försäljning. Landtkommunerna skulle nästan med samma skäl kunna väcka anspråk på andel i afgift, som för borgerlig rörelse och näring i städerna erlægges. Om delningsgrunden blir mera rättvis än den hittills varit, så höjes ock kontrollen å försäljningen och kommer att blifva mera rättvis; och på det Utskottet må taga detta i närmare öfvervägande yrkar jag återremiss.

Herr Widell: Jag inskränker mig till att yrka bifall till Utskottets förslag.

Härmed var öfverläggningen slutad; och blef förevarande hemställan bifallen.

Slutligen biföllos *Utskottets hemställanden rörande §§ 33, 36 och 41.*

§ 4.

Till bordläggning anmälades Stats-Utskottets Utlåtanden N:is 61—65, Bevillnings-Utskottets Utlåtanden N:is 13—15, Lag-Utskottets Utlåtande N:o 63 samt Riksdagens Kansli-Deputerades Memorial N:o 5.

§ 5.

På Herr Talmannens förslag beslöt Kammarerna, att de i nästföregående § omnämnda ärenden skulle sättas främst på föredragningslistan, för att vid nästa sammanträde till bordläggning anmälas.

Kammarernas ledamöter åtskiljdes klockan nära 10 e. m.

In fidem
H. Husberg.

Onsdagen den 10 April.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

De vid Kammarernas sammanträden den 4 och 6 uti innevarande månad hållna protokoll samt protokollsutdrag rörande Kammarernas vid behandlingen af Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 12 den 8 i denna månad fattade beslut upplästes och godkändes.

§ 2.

På begäran beviljade Kammarerna ledighet från riksdagsgöromålen åt Herr *Matts Pehrsson* under 10 dagars tid, räknad från den 14 dennes.

§ 3.

Föredrogos och godkändes Stats-Utskottets förslag till Riksdagens underdåniga skrivelser till Kongl. Maj:t:

N:o 25, i anledning af väckta motioner, angående dels upphörande af, dels lindring uti inrikes fyr- och båkafgifter;

N:o 26, i anledning af Kongl. Maj:ts nädiga Proposition, om tillåtelse för Göteborgs stad att få inlösa eganderätten till kronosäteriet ett mantal Sannegården; och